

DERLEME

REVIEW

Dünya'da ve Türkiye'de Kardiyoloji Hemşireliği*Cardiac Nursing in Turkey and in the World***Simge Kalav¹, Zeynep Canlı Özer¹**¹Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Antalya.**ÖZET**

Kardiyoloji hemşireliğinin gelişimi ile ilgili düzenlenen bu derlemede; kardiyoloji hemşireliğinin tanımı ve tarihçesi, dünyada kardiyoloji hemşireliğinin yapılandırılmasına ilişkin örnekler, yurt dışı kardiyoloji hemşireliği eğitimi ve kardiyoloji hemşireliği sertifikasyonu, ülkemizde kardiyoloji hemşireliğinin gelişimi ele alındı. Kardiyoloji hemşireliği son 50 yıl içinde bir uzmanlık alanı haline gelmiştir. Kardiyoloji hemşireleri akut ya da kronik kalp rahatsızlığı olan bireylere kapsamlı bir kardiyovasküler bakım sağlamak üzere özelleşmiş hemşireler olarak tanımlanmaktadır. Kardiyoloji hemşireleri kalp hastalıklarını önleme ve yönetme stratejilerinin yanı sıra danışmanlık, tarama ve stres testlerini içeren uygulamalar yoluyla, kardiyovasküler sağlığın optimum düzeyde geliştirilmesi için çalışmaktadır. Avrupa ve Amerika'daki çeşitli dernekler, organizasyonlar, yasa ve yönetmeliklerin kardiyoloji hemşireliğinin gelişimine önemli katkı sağladığı söylenebilir. Ülkemizde bu alanda, Türk Kardiyoloji Derneği bünyesinde çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu çalışma grubu kongre, eğitim programları ve kurslar düzenlemekte, bunun yanı sıra sertifika programı oluşturmaya yönelik çalışmalar yürütmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kardiyoloji Hemşireliği, Dünya, Türkiye, Dernek, Sertifikasyon

ABSTRACT

The assembly, held about the development of cardiac nursing includes the definition of cardiac nursing and history, examples of the configuration of cardiac nursing in the world, cardiac nursing education abroad and cardiac nursing certification, the development of cardiac nursing in our country. Cardiac nursing has become a specialized field in the last 50 years. Cardiac nurses are specialized to provide comprehensive cardiovascular care for patients with acute and chronic heart maladies. They work to promote optimal cardiovascular health by applications that involve health counseling, screening, and stress tests, as well as disease prevention and management strategies. It can be said that the various associations, organizations, laws and regulations in Europe and America have contributed significantly to the development of cardiac nursing. In our country, a work group has been formed in this field within the Turkish Society of Cardiology. This group organizes conferences, training programmes and courses. Also, it carries out studies intended for creating a certification programme.

Keywords: Cardiac Nursing, World, Turkey, Association, Certification.

Geliş tarihi: 13.06.2015 ; **Kabul tarihi:**04.04.2016

Sorumlu Yazar: Prof. Dr. Zeynep Canlı Özer

Yazışma adresi: Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Kampüs Antalya 07058 Antalya - Türkiye

Telefon: 0090 242 3106126; **E-posta:** zeynepardaozer@yahoo.com.

© 2016 Türk Kardiyol Dern Kardiyovasküler Hemşirelik Dergisi - Turk Soc Cardiol Turkish Journal of Cardiovascular Nursing DOI: <http://dx.doi.org/10.5543/khd.2016.001>

1. Kardiyoloji Hemşireliğinin Tanımı

Kardiyoloji hemşireliği akut ya da kronik kalp rahatsızlığı olan bireylere kapsamlı bir kardiyovasküler bakım sağlamak üzere, kardiyoloji uzmanı ve diğer sağlık bakım sağlayıcılarıyla birlikte çalışan özelleşmiş hemşirelerin yer aldığı bir uzmanlık alanıdır. Kardiyoloji hemşireleri kendilerine teşhis, tedavi ve kardiyovasküler sistemi etkileyen durumları yönetme yetkisi veren eğitim düzeyine ve deneyime sahiptir. Bu hemşireler, hastalığı önleme ve yönetme stratejilerinin yanı sıra danışmanlık, tarama ve stres testlerini içeren uygulamalar yoluyla, kalp sağlığının optimum düzeyde geliştirilmesini sağlamak amacıyla görev yapmaktadır. [1]

2. Kardiyoloji Hemşireliğinin Tarihi

Kardiyoloji hemşireliği kardiyoloji alanındaki gelişmelere paralel olarak son 50 yıl içinde bir uzmanlık alanı haline gelmiştir. Miyokard infarktüsü sonucu hayata döndürülen insanlarla ilgili 1940 ve 1950 yıllarında yapılan tıbbi

çalışmalar, kardiyovasküler hastalıklarla ilgili tedaviler konusunda yeni girişimlere adım atılmasını sağlamıştır. [2]

Bin dokuz yüz altmışlı yıllarda ilk koroner bakım ünitesi miyokard infarktüsü, kardiyak arrest ve kardiyak aritmilerin yönetilmesi amacıyla Dr. Desmond G. Julian tarafından Edinburgh'ta İskoçya Kraliyet Hastanesi'nde kurulmuştur. Dr. Desmond, kalp krizi şüphesi olan hastaları mümkün olduğunca hızlı tedavi etmek amacıyla hemşireleri de içeren tüm ekibin kardiyopulmoner resüsitasyon konusunda eğitilmesini önermiştir. Daha sonra Avustralya'ya yerleşmiş, Sidney'de benzer bir ünite kurmuş ve personeller için benzer bir eğitim programı başlatmıştır. Kısa bir süre sonra Philadelphia, New York ve Miami'de kardiyoloji hemşiresi gereksinimini karşılamak ve kardiyovasküler hastalıkların önlenmesini sağlamak amacıyla diğer kardiyak bakım üniteleri kurulmuştur. 1978 yılında Circulation dergisinde, koroner bakım ünitelerinin, miyokard infarktüsü ve ani kardiyak ölümden kaynaklanan mortaliteyi önceki yıllara göre %20'lere varan oranlarda azalttığını belirten bir makale yayınlanmıştır. Periferik Vasküler

Hemşirelik Derneği adıyla 1982 yılında Boston'da kurulan "The Society for Peripheral Vascular Nursing/SPVN", 1990 yılında kardiyoloji hemşireliğinin hemşirelikte uzmanlık alanı olarak belirlenmesine yardımcı olan "The Society for Vascular Nursing/SVN" (Vasküler Hemşirelik Derneği) şeklinde yeniden adlandırılmıştır. 1985 yılında kurulan Amerikan Kardiyovasküler ve Pulmoner Rehabilitasyon Derneği (American Association of Cardiovascular Pulmonary Rehabilitation, AACVPR) özellikle rehabilitasyon ve hastalık yönetimiyle ilgili eğitim, tedavi ve koruma yoluyla kardiyovasküler ve pulmoner hastalıklardan kaynaklanan ölüm ve sakatlıkların azaltılması misyonuna sahiptir. Dernek, kardiyak rehabilitasyon sertifikası yanı sıra, kardiyoloji hemşireleri ve diğer bakım profesyonellerine eğitim ve kurs sağlamaktadır.^[2]

Yirmi birinci yüzyıla gelindiğinde "The American Nurses Credentialing Center (ANCC)" dünyanın en büyük hemşirelik akreditasyon organizasyonudur ve Amerikan Hemşireler Derneği'ne bağlı bir kuruluştur.^[2] Kuruluşun misyonu, sertifikasyon programları aracılığıyla hemşirelik ve sağlık

bakımında dünya çapında mükemmelliği teşvik etmektedir. ANCC'nin uluslararası bilinen sertifika programları, hemşireleri kendi özel uygulama alanlarında sertifikalandırmaktadır.^[3]

3. Dünyada Kardiyoloji Hemşireliğinin Yapılandırılmasına İlişkin Örnekler

-Kardiyovasküler Hemşirelik ve İlişkili Profesyoneller Konseyi (Council on Cardiovascular Nursing and Allied Professions/CCNAP): CCNAP, kardiyovasküler hastalığı olan bireyler ve ailelerine en iyi bakım hizmeti sunmak üzere, Avrupa çapındaki hemşireler ve sağlık profesyonellerine destek olma misyonu ile Avrupa Kardiyoloji Derneği (European Society of Cardiology, ESC) bünyesinde yer alan genç ve dinamik bir kuruluştur. Bu misyon eğitim, araştırma ve rehberliği içeren çeşitli aktivite programlarının oluşturulması ve dağıtımı yoluyla gerçekleştirilmektedir. Sağlık profesyonellerinin kardiyak bakımda merkezi bir rol oynadığı inancıyla, hemşireler ve diğer sağlık profesyonelleri tarafından geliştirilen,

test edilen ve gerçekleştirilen girişimlerin, kardiyak hastalıkların önlenmesine ve iyileştirilmesine yardımcı olabileceği vizyonuna sahiptir. Uygulama, eğitim ya da araştırma alanında yer alan hemşirelerin bu gruba katılımını teşvik etmektedir. Kardiyovasküler hastalık yükünü azaltma misyonuyla ESC'nin çalışmalarına önemli katkı sağlamaktadır ve çalışma programı ESC'nin stratejik öncelikleri ile çok yakın seviyededir.^[4]

-Önleyici Kardiyovasküler Hemşireler Derneği (Preventive Cardiovascular Nurses Association/PCNA): Dernek 1992 yılında "The Lipid Nurse Task Force (LNTF)" adıyla Kaliforniya'da kurulmuştur. LNTF daha sonra, ABD'de ve birkaç ülkede organize olarak sınırlarını genişletmiş, lipit bozukluklarının yanında global kardiyovasküler hastalık riskini azaltmaya yönelik çalışmalara da başlamıştır. Sonrasında bu organizasyon ismini "The Preventive Cardiovascular Nurses Association" olarak değiştirmiştir.^[5]

Bugün, PCNA kanıta dayalı kardiyovasküler bakım yoluyla hasta sonuçlarını etkileyen uluslararası profesyonel bir organizasyon olarak

tanınmaktadır. PCNA'nın misyonu; hemşireleri kardiyovasküler hastalıkların önlenmesi konusunda lider olarak geliştirmek/desteklemek ve yaşam süresince bireyler ve toplum için, kapsamlı risk azaltma stratejilerine katkıda bulunmaktır.^[5]

PCNA'nın Online Eğitim programı ve sağlık bakım sağlayıcılarına yönelik araçları bulunmaktadır. Bu araçlar hasta değerlendirmesi, akış diyagramı, hasta ilaç bilgisi levhaları, değerlendirme araçları, stres yönetimi, hasta eğitimi, egzersiz gibi başlıkları içermektedir.^[5]

PCNA ile ilişkili Kardiyak/Vasküler Hemşirelik Sertifikası ve Clinical Lipidology sertifikaları bulunmaktadır. Accreditation Council for Clinical Lipidology (ACCL), lipit bozukluğu olan hastaların tedavisi ve yönetimini gerçekleştiren artan sayıdaki orta ve ileri düzey sağlık bakım profesyoneli için, lipit metabolizması alanında sınav ve standartlar geliştiren ilk ve tek bağımsız organizasyondur. ACCL tarafından sertifikalandırılma, kardiyovasküler hastalıkların önlenmesinde profesyonel sorumluluğu göstermektedir ve lipit yönetimindeki uzmanlığı belgelemektedir. Sertifikalı olmak

için, adaylar temel uygunluk kriterleri ve ACCL'nin talep ettiği eğitimi karşılamak zorundadır. Kuruluşun verdiği ödüller de mevcuttur.^[5]

-Avustralya Kardiyovasküler Hemşirelik Koleji (Australasian Cardiovascular Nursing College/ACNC): ACNC, kardiyovasküler hemşirelik uygulamaları, araştırmaları ve eğitimi konusunda gelişimi teşvik eden ve kardiyovasküler hemşirelik sürecinin devamlılığını benimseyen bir kuruluştur. Kardiyovasküler alandaki hemşirelerin gelişimi konusunda açık, destekleyici ve eşit oranda yetkiye sahip bir ortam sağlayarak ve uygulamalı araştırmaları destekleyerek, kardiyovasküler hemşirelik standartlarını belirlemeyi hedeflemektedir.^[6]

Üyelik ayrıcalıkları arasında; mesleki konferanslara uygun fiyatlı katılım fırsatı, "The Journal of Cardiovascular Nursing" ücretsiz online abonelik, ACNC bloglarına ulaşım ve kısa yazıları yayınlama fırsatı, ACNC destekli burs alma fırsatı, Yıllık Klinik Mükemmellik Ödülü, yıllık konferansta ilk kez sunum yapanlar için teşvik ve destek, Facebook ve Twitter kullanan

kardiyovasküler hemşireleriyle sosyal ağ fırsatları yer almaktadır.^[7]

"Mesleki Aktiviteler" olarak ACNC'nin önemli fonksiyonlarından biri HEART Online adlı kaynaktır. HEART Online kardiyak rehabilitasyon ve kalp yetersizliği yönetimi alanına ilgisi olan hemşirelere önemli bilgiler sunmaktadır. Klinisyenleri kardiyovasküler hastalıkları önleme, rehabilitasyon ve kalp yetersizliği alanlarında kanıta dayalı bakım konusunda desteklemektedir.^[8]

"HEART Online" *Queensland Eyalet Çapındaki Kardiyak Klinik Ağı* ve *Avustralya Ulusal Kalp Vakfı* tarafından desteklenmektedir. Sitenin ana sayfasında, kardiyovasküler hastalıkların önlenmesi ve rehabilitasyonuna ek olarak kalp yetersizliği yönetimine özgü risk ve semptom yönetimi, egzersiz, tedavi yönetimi, cerrahi sonrası yönetim, psikososyal yönetim, hasta eğitimi, davranış değişikliği, performans değerlendirmesi gibi başlıklar yer almaktadır.^[8]

Profesyonel aktivitelerinden bir diğeri "Australian College of Mental Health Nurses" ile bağlantılı "Sürekli Profesyonel Gelişim için Kronik Hastalıklar&Mental Hastalıklar e-Learning" programıdır. Program,

kronik hastalıklarla ilişkili mental sağlık sorunlarını saptamak ve yönetmek için hemşirelerin bilgi ve becerilerini geliştirme amaçlı bir dizi online kaynak sunmaktadır.^[9]

“Döküman Yorumu” bölümünde “*Akut Koroner Sendrom Klinik Bakım Standartları*”na yer verilmiştir. Bakım standartlarıyla ilgili başlıklar şunlardır: acil yönetim, erken değerlendirme, zamanında reperfüzyon, risk sınıflaması, koroner anjiyografi, bireye özgü bakım planı.^[10]

4. Dünya’da ve Ülkemizde Kardiyoloji Hemşireliği Eğitimi

Amerika’da Kardiyoloji Alanındaki Lisanslı Hemşirelerin (Registered Nurse/RN) Eğitim, Deneyim ve Kariyeri

Kardiyoloji Hemşireliği unvanı, çeşitli uzmanlık alanlarını kapsamaktadır:

- Kardiyak kateterizasyon hemşiresi
- Kardiyak rehabilitasyon hemşiresi
- Vasküler hemşire
- Telemetri hemşiresi
- Uygulayıcı kardiyoloji hemşiresi (Cardiac Nurse Practitioner)
- Klinik uzman kardiyoloji hemşiresi (Cardiac Clinical Nurse Specialist)’dir.

Eğitim Gereksinimleri: Kardiyoloji hemşiresi, hemşirelikte lisans düzeyinde dereceye sahip uzmanlaşmış klinik hemşiresi ya da ileri düzey uygulama hemşiresidir (advanced practice nurse practitioner). Kardiyoloji hemşirelerinin çoğu hemşirelikte master derecesine sahip olup, kendi kardiyovasküler uzmanlık alanlarında master sonrası sertifika almaktadır. Kardiyoloji hemşireliği alanını takip etmek isteyen hemşireler, kardiyak bakım konusuna yoğunlaşma ya da o alanda uzmanlaşma ile hemşirelik alanında master sahibi olabilmektedir:

- Kardiyak bakım
- Akut bakım kardiyak uzmanlık programı
- Akut bakım kardiyovasküler uzmanlık
- Kardiyovasküler sağlık ve hastalık yönetimidir.^[1]

Kardiyoloji Hemşireliği Programında Verilen Dersler:

Programda “fiziyojji, ileri fizyopatoloji, ileri farmakoloji, yoğun bakımdaki kalp hastaları ve hemşirelik yönetimi, akut bakımdaki kalp hastaları ve hemşirelik yönetimi, rehabilitasyon programları ve ayaktan tedavi gören kalp hastalarıyla ilgili

düzenlemelerde hemşirelik yönetimi, ileri düzey sağlık değerlendirmesi, liderlik, uygulama hemşireliğinde kuramlar, proje planlaması” gibi dersler yer almaktadır. Birçok program kardiyotorasik yoğun bakım, koroner bakım, girişimsel kardioloji ve kalp yetersizliği gibi alanlarda öğrencilerin uzmanlaşmasına olanak sağlamaktadır.^[1]

Çalışma Alanları: Lisanslı kardioloji hemşireleri hastanelerden özel uygulamalara kadar birçok hasta bakım alanlarında yer almaktadır. İleri düzeydeki RN hemşireler lider, orta veya üst düzey hastane yöneticileri, eğitici ve bağımsız uygulayıcılar olarak çalışabilmektedir.

Lisanslı kardioloji hemşireleri aşağıdaki alanlarda görev almaktadır:

Kardiyak kateter laboratuvarı hemşireleri genellikle büyük hastaneler içerisinde yer alan kardiyak kateter laboratuvarlarında çalışırlar. Bu bölümde çalışan lisanslı hemşireler yoğun bakım, acil bakım ya da akut bakım alanlarında deneyime sahip olabilmektedir. Bu hemşireler kateter laboratuvarında gerçekleştirilen çeşitli prosedürler konusunda uygulamalı eğitim

almakta ve genellikle kısa süreli işlemlerde bakım gerçekleştirmektedir. Kardiyak kateter laboratuvarında görev alan lisanslı hemşirelerin bir bölümü yalnızca prosedür sırasında bakım sağlarken, diğerleri prosedür öncesi ve sonrası bakım yapmaktadır.

▪ **Telemetri bakım,** elektrokardiyogram gibi gelişmiş araçlar kullanarak hastanın vital bulguları takibini içermektedir. Telemetri hemşireleri takip, değerlendirme, tedavi yönetimi ve hasta eğitimini içeren ve kardiyak prosedürlerde yakın takip gerçekleştiren kateter laboratuvar hemşireleri ile birlikte çalışmaktadır. Kardiyovasküler NP ve CNS'ler (nurse practitioner /clinical nurse specialist), yüksekokul/lisansüstü seviyesinde eğitilmiş lisanslı uygulama hemşireleridir. Her ikisi de hasta ve hastaların olmadığı çok kapsamlı bakım ortamlarında çalışmak üzere hazırlanmıştır. Bu uzmanlık alanının eğitim müfredatı yetişkin/çocuklarda ileri derece kalp sağlığı sorunları, ECG/EKG yorumlama, farmakoloji ve tıbbi tedavi, ileri tanı ve değerlendirme,

kardiyoloji hemşireliği konularını içermektedir. [1, 11]

Kardiyoloji hemşireleri geniş bir yelpazede hizmet sağlayabilmektedir:

- Hipertansiyon, kronik kalp yetersizliği, aritmiler ve diğer kalp sorunlarının yönetimi
- Pacemaker ve defibrilatör gibi kalp cihazlarının değerlendirilmesi ve izlemi
- Stres Ekokardiyogramları, egzersiz stres testleri, PET/dipiridamol stres testleri ve CT koroner anjiyogramları gibi stres testlerini içeren kapsamlı çeşitlilikte kalp testlerini gerçekleştirme
- Akut ya da kronik hastalıkları teşhis etmeye yönelik fiziksel testleri gerçekleştirme
- Laboratuvar sonuçlarını ya da kardiyak testleri yorumlama
- Kalp ilaçları ve diğer tedavileri yönetme ve reçete yazma
- Sağlığın sürdürülmesi ve hastalıkların önlenmesi konusunda eğitim sağlamadır.[1]

Ülkemizde Kardiyoloji Hemşireliği Eğitimi

Ülkemizde hemşirelik lisans ve lisansüstü programlarında kardiyoloji hemşireliği eğitimine yer

verilmektedir. Lisans dersleri içerisinde (İç Hastalıkları Hemşireliği/Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği) “Kalp Hastalıkları ve Hemşirelik Bakımı” ile “Kalp Cerrahisi ve Hemşirelik Bakımı” adı altında 6-8'er saatlik konu olarak işlenmektedir. Ayrıca Marmara Üniversitesi İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı'nda, son sınıf güz ve bahar yarıyıllarında "Kardiyoloji İtern" dersi yer almaktadır. Dersin teorik süresi haftalık 8 saat, uygulaması ise 28 saattir. Uygulama alanları, “koroner yoğun bakım”ve “aritmî yoğun bakım” şeklindedir. Ortalama öğrenci sayısı bir dönemde 6-10 arasında değişmektedir. Bir yıl boyunca aynı ders kapsamında her bir öğrenci bitirme projesi yapmaktadır. Bunun yanı sıra belirli üniversitelerin iç hastalıkları hemşireliği yüksek lisans ve doktora programlarında yer alan derslerde kardiyoloji hemşireliği konusu tartışılmaktadır.

5. Sertifikasyon

Kardiyoloji hemşireliği bünyesinde yer alan sertifika programları; kardiyovasküler hemşirelik sertifikasyonu, kardiyak rehabilitasyon hemşireliği sertifikası

ve kalp yetersizliği hemşireliği sertifikası şeklindedir.

Kardiyovasküler Hemşirelik Sertifikasyonu

ANCC Kardiyak-Vasküler Hemşireliği sertifikası sınavı kardiyovasküler uzmanlık alanında lisanslı hemşirelerin giriş düzeydeki bilgi ve becerilerinin geçerli ve güvenilir şekilde değerlendirmesini sağlamaktadır. Sertifikasyon sınavı için uygunluk şartları tamamlandığında ve sınav başarıyla geçildiğinde, yeterlilik belgesi "RN-BC Registered Nurse-Board Certified" verilmektedir. Bu sertifika, beş yıl süreyle geçerli olup, sertifika yenileme zamanı geldiğinde, yenileme talepleri karşılanarak kullanmaya devam edilebilmektedir. "Uzman Hemşirelik Sertifikası Akreditasyon Kurulu" (The Accreditation Board for Specialty Nursing Certification) ve "Ulusal Sertifika Ajansları Komisyonu" (The National Commission for Certifying Agencies) bu sertifikayı yetkilendirmektedir.^[12]

Kardiyovasküler Hemşirelik Sertifikasyonu Uygunluk Kriterleri:

Kriterler şu şekildedir:

- ABD ülkesi veya bölgesi içerisinde ya da başka bir ülkede

profesyonel, yasal açıdan eşdeğeri olan mesleki güncel, etkin bir RN lisansı olmak

- Lisanslı hemşire olarak, iki yıla eşdeğer tam zamanlı deneyimi olmak
- Son üç yıl içerisinde, kardiyovasküler hemşirelik alanında en az 2000 saat klinik uygulama yapmış olmak
- Son üç yıl içerisinde kardiyovasküler hemşirelik alanında 30 saat sürekli eğitim almış olmaktadır.^[12]

American Association of Colleges of Nursing (AACN) kardiyoloji hemşirelerine iki sertifika sunmaktadır: Yetişkin Kardiyak Tıp (Adult Cardiac Medicine/CMC) ve Yetişkin Kardiyak Cerrahi (Adult Cardiac Surgery/CSC). CMC sınavı kalp yetersizliği klinikleri, kardiyak kateterizasyon laboratuvarları ve elektrofizyoloji laboratuvarlarında çalışan hemşirelerin yanı sıra yoğun bakım, telemetri, devamlı bakım, evde bakım ve girişimsel kardiyoloji alanında çalışan hemşireler için düzenlenmektedir. CSC sınavı, kardiyovasküler cerrahi, karditotorasik cerrahi ya da anestezi sonrası bakım ünitelerinde çalışan hemşireler için tasarlanmıştır. Bu

alandaki hemşireler, cerrahi sonrası ilk 48 saat içerisinde post operatif kalp cerrahisi hastalarına bakım sağlamaktadırlar. Her iki sertifika için de başvurularında karşılanması gereken hemşirelik gereksinimleri bulunmaktadır:

- Amerika Birleşik Devletleri'nde güncel, bir APRN ya da RN lisansına sahip olmak
- Klinik hemşireliği uzmanlık alanında National Commission for Certifying Agencies (NCCA) ya da American Board of Nursing Specialties (ABSN) aracılı güncel bir ulusal sertifikasyona sahip olmak
- Başvuru öncesindeki iki yıl içinde en az 1.750 saat yetişkin akut ya da yoğun bakım hastasına bakım vermiş olduğuna yönelik dosya hazırlamak, bu sürenin 875 saatini başvurudan 12 ay önce gerçekleştirmiş olmak ve ayrıca CMC sertifikasyonu için akut ve/veya yoğun bakım alanında, CSC sertifikasyonu için ise cerrahi sonrası ilk 48 saat içerisindeki kardiyak cerrahi hastalarının bakımı alanında gerçekleştirmiş olmaktır
- CMC ya da CSC sınavları 12 aylık periyot içerisinde dört kez

yapılmaktadır. Sertifikasyon her iki senede bir yenilenmektedir. Sertifikasyonu sürdürmek için hemşireler kendi özel klinik uzmanlık alanlarındaki ulusal sertifikasyonlarını sürdürmeli ve özel yeterlilik taleplerini karşılamalıdır.^[1]

Kardiyak Rehabilitasyon Hemşireliği Sertifikası

ANCC sertifikasyon sınavı kaldırılmıştır. Mesleki gelişim ve uygulama saati talepleri karşılandığı takdirde yeterlilik belgesi yenilenebilir. Sınav yöntemi, bu sertifikanın yenilenmesi için bir seçenek değildir.^[13]

Kalp Yetersizliği Hemşireliği Sertifikasyonu

Amerikan Kalp Yetersizliği Hemşireleri Derneği, Kalp Yetersizliği Hemşireliği Sertifikasyon Kurulu (Certified Heart Failure Nurse/CHFNF) aracılığıyla sertifika sunmaktadır. CHFNF sınavına girmek için adaylar aşağıdaki şartları yerine getirmiş olmalıdır:

- Güncel, aktif bir RN lisansına sahip olmak (ABD ülkeleri ya da başka bir ülkede yasal olarak tanınmış eşdeğer nitelikte)
- Lisanslı hemşire olarak en az iki yıl tam zamanlı uygulama yapmış

olmak (ya da iki yıla eş değer yarı time uygulama)

- Başvuru öncesindeki iki yıl içerisinde kalp yetersizliği hasta bakımında en az 1200 saat klinik deneyime sahip olmak
- Başvuru öncesindeki iki yıl içerisinde en az 30 saat tamamlanmış sürekli eğitim almış olmak ve alınan eğitimin 15 saatinin kalp yetersizliği bakımı ile ilgili olmasıdır.^[1]

CHFEN sınavında 100 soru sorulmaktadır. Sınav her yıl tek bir merkezde yapılmaktadır. CHFEN sertifikası üç yıl için uygundur. Hemşirelerin kurallara bağlı bir şekilde uygulama saatleri ve mesleki gelişim gereksinimlerini karşılayarak ya da CHFEN sınavına yeniden girip tüm şartları karşılayarak sertifikayı yenilemeleri uygun olabilmektedir.

Amerikan Kardiyovasküler Tıp Kurulu (The American Board of Cardiovascular Medicine/ABCM) üç düzeydeki sertifika yoluyla kardiyoloji hemşirelerini sertifikalandırmaktadır:

- CVRN Düzey 1 non-akut kardiyoloji bakımı içindir
- CVRN Düzey 2 akut kardiyoloji bakımı içindir
- CVRN Düzey 3 kateterizasyon laboratuvarı hemşireleri içindir

Bu sertifikasyon kariyer gelişimi sağlama konusunda kardiyoloji hemşirelerine yardımcı olabilmektedir. Kardiyoloji hemşireleri, kardiyoloji hemşireliği uzmanlık alanlarında en az iki yıl deneyime sahip olmalı ya da sertifikalı olmak istedikleri kardiyoloji hemşireliği uzmanlık alanındaki bir kursa katılmalıdır. ABCM sınavı uygulayıcı kardiyovasküler hemşireler ya da akut/akut olmayan kardiyak bakım ve acil hemşireleri için düzenlenmiştir. Sınavlarda yüzde 70 veya daha yüksek puan elde edenlere sertifika ödülü (Awards Certificates) verilmektedir.

Sertifikasyonun geçerlilik süresi üç yıldır. Yenilenme ücreti ödendiğinde ve geçen üç yıl içerisinde kardiyovasküler hemşirelik alanında en az 50 saat sürekli eğitim alındığına dair kanıt sağlandığında sertifika yenilenebilmektedir.^[1]

6. Ülkemizde Kardiyoloji Hemşireliğinin Gelişimi

Türk Kardiyoloji Derneği (TKD) bünyesinde yer alan Kardiyovasküler Hemşirelik Teknisyenlik Çalışma Grubu, Çetin Erol kurucu başkanlığında, grubun diğer kurucu üyeleri olan Serdar Aksöyek ve Yılmaz Nişancı tarafından 2000

yılında kurulmuştur. Ekim 2002 tarihinden itibaren çalışma grubunun yönetim kurulunu hemşire ve teknisyen üyeler oluşturmuştur. 2002 yılından günümüze kadar geçen sürede yönetim kurulunda yer alan üyeler arasında Nuray Enç, Meral Gün Altıok, Fisun Şenuzun, Zeynep Özer, Sıdıka Oğuz, Serap Özer, Öznur Şentürk, Yasemin Tokem, Ahmet Kara, Erdoğan Yaşar, Özlem Otcu ve Birgül Armutçu bulunmaktadır. Çalışma grubunun amaçları; kardiyovasküler alanda çalışan hemşire ve teknisyenlerin bilgi ve becerilerini arttırmak, kardiyovasküler alanda yapılacak çalışma ve araştırmaları teşvik etmek, TKD'nin düzenlediği toplantılarda aktif olarak bulunmak ve uluslararası bilimsel işbirliği gerçekleştirmek şeklinde belirtilmiştir. Çalışma grubunun yönetim faaliyetleri arasında "Ulusal Kardiyoloji Kongrelerinde" sempozyum, kurs ve oturumlar düzenlemek, TKD Sürekli Eğitim Programı dahilinde Türkiye'nin değişik şehirlerinde kurs programları planlamak ve gerçekleştirmek yer almaktadır. Ayrıca hemşireler için ileri kardiyak yaşam desteği, elektrokardiyografi ve koroner yoğun bakım hemşireliği kursları planlamak

ve gerçekleştirmek de yönetim faaliyetleri arasındadır. Çalışma grubuna ait kılavuzlar (TKD Kalp Yetersizliği, Akut Koroner Sendromlar ve Hipertansiyon Hemşirelik Bakım Kılavuzu/TKD Perkütan Koroner ve Vasküler Girişimler Hemşirelik Bakım Kılavuzu) bulunmaktadır. Çalışma grubu aynı zamanda uluslararası bilimsel işbirliği gerçekleştirmekte olup, ESC-CCNAP Yönetim Kurulu ve yıllık etkinliklerine aktif olarak katılmaktadır. Diğer yandan ülkemizde çeşitli illerde çalışma grubu bölgesel eğitim toplantıları gerçekleştirilmektedir.^[14]

Ülkemizde, hemşirelik hizmetleri yönetmelik taslağı için "kardiyoloji hemşireliği tanım, görev, yetki ve sorumlulukları" çalışma grubu tarafından hazırlanmış ve Sağlık Bakanlığı'na sunulmuştur. Bunun yanı sıra kardiyoloji hemşireliği sertifikasyon programı hazırlanmış ve Sağlık Bakanlığı'na iletilmiştir.^[14]

Sonuç olarak kardiyovasküler hastalığı olan bireyler ve ailelerine en iyi bakım hizmeti sunma misyonuyla, Avrupa ve Amerika'da birçok dernek ve organizasyon kardiyoloji hemşireliğinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Ülkemizde ise kardiyoloji hemşireliğinin gelişiminde

önemli adımlar atılmakla birlikte, henüz yurt dışı standartlarına ulaşılamamıştır.

KAYNAKLAR

1. How to Become a Cardiac Nurse. (Date of last review: 18.04.2015) <http://www.graduatenuresingedu.org/cardiology/>
2. The History of Cardiac Nursing. (Date of last review: 18.04.2015) http://www.ehow.com/about_6714142_history-cardiac-nursing.html
3. American Nurses Credentialing Center (ANCC). (Date of last review: 16.11.2015). <http://www.nursecredentialing.org/About-ANCC>
4. European Society of Cardiology (ESC). CCNAP Board. (Date of last review: 15.05.2015) <http://www.escardio.org/The-ESC/Communities/Councils/Council-on-Cardiovascular-Nursing-and-Allied-Professions/About/CCNAP-Board>
5. Preventive Cardiovascular Nurses Association (PCNA). (Date of last review: 18.04.2015) <http://pcna.net/>
6. *Australasian Cardiovascular Nursing College (ACNC)*. *About Us*. (Date of last review: 18.04.2015) <http://www.acnc.net.au/about-us/about-the-acnc>
7. *Australasian Cardiovascular Nursing College (ACNC)*. *Membership Benefits*. (Date of last review: 18.04.2015) <http://www.acnc.net.au/membership/benefits>
8. Heart Online (Heart Education Assessment Rehabilitation Toolkit). (Date of last review: 18.04.2015) <http://www.heartonline.org.au/Pages/default.aspx>.
9. ACMHN's CPD PORTAL. No Health Without Mental Health:The Link Between Chronic Disease And Mental İllness. (Date of last review: 15.05.2015) <http://www.acmhn.org/chronic-disease-elearning>
10. Acute Coronary Syndromes Clinical Care Standard. (Date of last review: 18.04.2015) <http://www.safetyandquality.gov.au/wp-content/uploads/2014/12/Acute-Coronary-Syndromes-Clinical-Care-Standard.pdf>
11. Cardiac RNs: Education, Experience and Careers. (Date of last review: 18.04.2015) <http://nursingschool.org/nursing-careers/specialties/cardiac/>
12. American Nurses Credentialing Center (ANCC). *Cardiac-Vascular Nursing*. (Date of last review: 18.04.2015) <http://www.nursecredentialing.org/Cardiac-VascularNursing>
13. American Nurses Credentialing Center (ANCC). *Cardiac Rehabilitation Nursing*. (Date of last review: 18.04.2015) <http://www.nursecredentialing.org/CardiacRehabilitationNursing>
14. Türk Kardiyoloji Derneği (TKD). (Date of last review: 12.11.2015). <http://www.tkd.org.tr/>